

Het fotograferen van levende (zee)vissen is een vak apart.

Unieke zeevissengids ziet het licht

Handige veldgids voor duikers, sportvissers en natuurliefhebbers

Tekst: Bert Zoetemeijer,
Sportvisserij
Nederland

Fotografie: Sven Gust

Wie in Nederland op zoek gaat naar een zeevissengids, komt meestal uit bij de 'Vissen van Noord- en West-Europa' van Bent Muus of de KNNV-gids 'De zeevissen van Nederland' van Han Nijssen. Begin 2009 voegt Sportvisserij Nederland daar met de nieuwe Veldgids de 'Nederlandse zeevissen' een gids aan toe. Bert Zoetemeijer vertelt over de totstandkoming van deze praktische veldgids.

Nadat de elfde druk van de veldgids 'De Nederlandse zoetwatervissen' verscheen werd al snel besloten dat er eenzelfde veldgids voor de zeevissen moest komen. Niet omdat de bestaande gidsen zo slecht waren, maar vooral omdat er nog geen veldgids voor zeevissen bestond die zich qua opzet, uitstraling en vooral kwaliteit beeldmateriaal kon meten met de zoetwatervariant. Omdat Sportvisserij Nederland een organisatie is, die zich sterk maakt voor goede visserijmogelijkheden op zowel het zoete binnenwater als op zee, was het eigenlijk een logische stap. Het moest een veldgids worden voor sportvissers, duikers, natuurliefhebbers en personen die beroepshalve met zeevissen werken. En er moest een poster en een online versie van verschijnen.

Monsterklus

Bij de start van het project liepen we al snel tegen een eerste probleem aan: welke criteria moet je hanteren bij de selectie van op te nemen vissoorten? Waar leg je de grens in een grenzenloze zee? Wat doen we met dwaalgasten? Het probleem werd vooruitgeschoven door voorlopig ruim 150 soorten te selecteren. Vervolgens werden de te raadplegen hoofdbronnen vastgesteld en de soortteksten verdeeld. Er bleef echter één witte vlek over in het projectplan: het beeldmateriaal. Het niveau van de foto's in de veldgids zoetwatervissen leek onhaalbaar. Voor de veldgids zoetwatervissen konden we voor de meeste

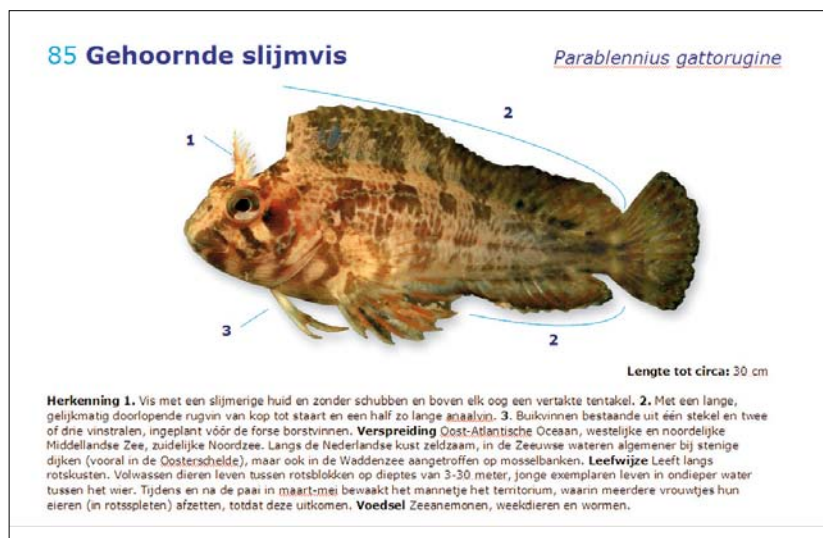
vissoorten terugvallen op het prachtige basismateriaal, dat begin jaren '80 door Wim Emmens en Eric Schoevers van de Fotodienst van het Ministerie van LNV is gemaakt. Van oud-collega's van de OVB had ik jaren geleden al gehoord wat een monsterklus dat is geweest. Zodra ergens in Nederland een gewenste vissoort werd gesignaleerd, rukte een medewerker van de OVB uit, haalde het beest op, waarop samen met de uit Den Haag toegesnelde fotografen een uitgebreide fotosessie van de vooraf verdoofde vis volgde. Het maken van een goede foto kostte vaak twee tot drie mandagen. We besloten de fotografie uit te besteden aan fotografen, die we wellicht aan levende zeevissen konden helpen via

dierentuinen, aquaria of onderzoeksinstellingen. We bedachten dat het leuk zou zijn om fotograferende sportvissers en duikers uit te nodigen een bijdrage te leveren aan de veldgids. Dat vergroot immers de betrokkenheid van de doelgroepen voor wie de gids uiteindelijk ook bedoeld is. Het nadeel is dat een dergelijk verzoek een enorme berg onbruikbaar materiaal kan opleveren, dat wel allemaal moet worden gescreend. Tenslotte zou een uitgebreide zoektocht op internet ontbrekend materiaal moeten opleveren om de lastiger soorten in te vullen.

Definitieve ruggengraat

In februari 2007 ging het project van start. Er werd niet aan één stuk door

Een bladzijde uit de nieuwe zeevissengids.

aan het project gewerkt, het reguliere werk ging tenslotte ook door. Op zich was dat met het schrijven van de soortteksten goed te doen en de conceptteksten vorderden gestaag. Bij elke soort werd voorlopig een afbeelding uit Fishbase (www.fishbase.org) toegevoegd om in ieder geval een eerste impressie te krijgen van de soort. Ondertussen werd een communicatietraject uitgewerkt om duikers en sportvissers foto's te laten aanleveren. Na vele innovatieve ideeën bleek een ouderwetse oproep in Het Visblad en op de website het eenvoudigst uit te voeren.

Het lukte echter maar niet om een definitieve selectie van soorten te maken. Eén van de autoriteiten op het gebied van verspreidingsonderzoek naar zeevissen was Prof. Dr. Niels Daan, onderzoeker bij IMARES. Hij was de perfecte persoon om ons te versterken als redactielid. Hij was net met pensioen en was bereid om als redactielid toe te treden. Vanaf dat moment kreeg het project zijn definitieve ruggengraat. De soortenlijst werd vastgesteld op basis van heldere criteria: aanwezig in de Nederlandse kustwateren ofwel met enige regelmaat aangevoerd uit de Noordzee voor de vis-

handel. Het wel of niet opnemen van dwaalgasten blijft altijd een beetje lastig, maar uiteindelijk konden we de lijst terugbrengen naar 112 soorten.

Flinke berg beeldmateriaal

Via fotograaf Bram Bokkers waren enkele belangrijke 'sportvissoorten' aangeleverd en er was basismateriaal voor 50 soorten van een Engelse fotograaf die ook materiaal voor de gids van Nijssen had aangeleverd. Het betrof helaas wel overwegend dode exemplaren, maar de foto's waren goed bruikbaar voor determinatie. Een eerste actie via Hét Visblad had een flinke berg beeldmateriaal opgeleverd, waarop echter vooral de trotse vangers scherp in beeld waren gebracht. De vis kwam veelal belabberd – soms slechts ten dele – in beeld. Maar de positieve reacties waren erg stimulerend en er zaten gelukkig ook bruikbare afbeeldingen tussen.

Eind 2007 kon een eerste conceptversie van de gids worden gemaakt. Het best beschikbare beeldmateriaal werd ingevoegd bij de conceptteksten en het geheel begon een beetje op een gids te lijken. Maar wel een heel onsmakelijke gids. De meeste afbeeldingen betroffen

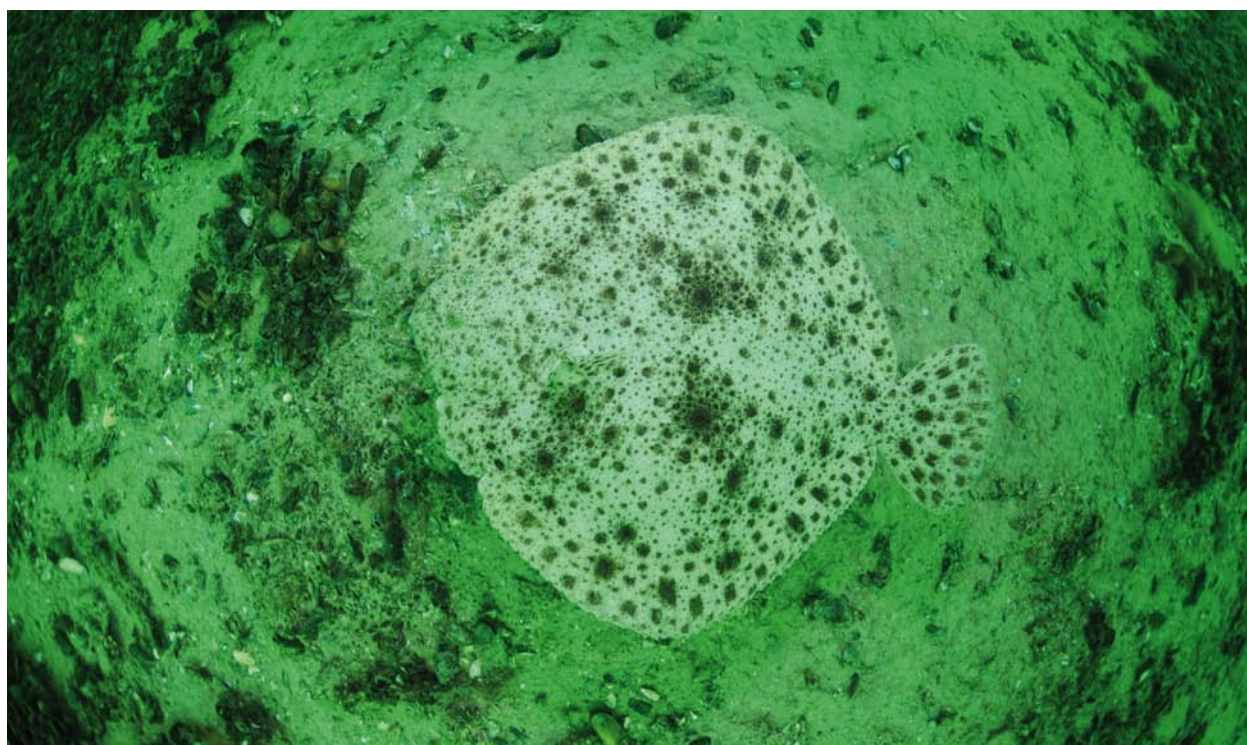
toch wel erg dode vissen. Je kon ze bijna ruiken. Van een stuk of dertig soorten hadden we überhaupt geen afbeelding. En we hadden toch al aardig wat inspanning geleverd om aan goed materiaal te komen. Ook de conceptteksten waren niet allemaal even consistent. Het was gewoon nog niet goed genoeg.

Googlen

Medio 2008 waren de teksten klaar. Nu nog een stuk of 60 betere afbeeldingen. Het begrip voor de keuze van het niet erg consistente beeldmateriaal in de gids van Nijssen groeide met de dag. De enige optie die restte was een uitputtende zoektocht via internet naar geschikt beeldmateriaal: vissoort Googlen op afbeeldingen, de beste selecteren, contactgegevens fotografen achterhalen, email versturen, reactie afwachten, soortenlijst sturen, onderhandelen over de prijs, toegezonden previews beoordelen en 90 % of meer ervan afkeuren.

Maar in de brei van teleurstellingen zat er die incidentele dikke krent in de pap. De Noorse gebroeders Erling en Rudolf Svensen bleken bijvoorbeeld over een zeer uitgebreide databank

Tarbot heeft een unieke lichaamsbouw.

gevuld met uitsluitend schitterende foto's van zeevissen te beschikken. Voor 90 % onbruikbaar voor de gids, uiteraard, maar er bleef nog genoeg bruikbaar materiaal over, waaronder foto's van onmogelijke soorten als het lichtend sprotje, de vierdradige meun en de kristalgrondel. Van de Duitse duiker/fotograaf Sven Gust konden we onder andere een schitterende mannetjespitvis in zijn mooiste pose gebruiken. Ook Sieto Verver van IMARES was er op verzoek in geslaagd een paar goede afbeeldingen aan te leveren van bijvoorbeeld de tong-schar, lange schar en de zeevolf. En via Ecomare konden we beschikken over verschillende bruikbare foto's van Peter van der Wolf. Het vele uren speuren, mailen en bellen begon zijn vruchten af te werpen.

Spatwatervast

De veldgids 'De Nederlandse zeevissen' is bijna klaar en zal in een eerste oplage van 10.000 stuks worden gedrukt. Het formaat zal hetzelfde zijn als de zoete variant, namelijk in 10x15 cm formaat. Van deze gids zijn er overigens in ruim twintig jaar meer dan 100.000 verkocht. Ook de cover en

het foto-overzicht, waarin alle zeevissoorten zijn opgenomen zullen weer spatwatervast worden uitgevoerd. Het overzicht kan als snelzoeker worden gebruikt om op basis van de habitus van een vis tot een snelle determinatie te komen. Vervolgens worden alle vissoorten uitgebreid gepresenteerd en voorzien van hun voornaamste verschijningskenmerken, aangevuld met informatie over hun wereldwijde verspreiding, hun voedselvoorkeur, leefwijze en hun wettelijke status. Daarna wordt een register van alle vissoorten met hun Nederlandse, Duitse, Engelse, Franse en wetenschappelijke naam opgenomen. Het boekje zal afsluiten met een uitgebreide determinatietabel, waarmee op basis van harde kenmerken eerst tot op de familie en vervolgens tot op de soort kan worden gedetermineerd.

Verschijningsdatum

Nu nog een laatste correctieronde langs een aantal inhoudelijk deskundigen. En nog de laatste paar afbeeldingen proberen te verbeteren. Van de sardien, de misschien wel meest geconsumeerde vissoort op onze aarde, blijkt geen goede

foto te vinden. Het is misschien illustratief voor de wijze waarop mensen naar vis kijken. Het is voedsel. Spieringslade, spiering in blik, spiering in saus, een bevroren blok spiering, maar geen levend exemplaar te vinden. Behalve dan in een anonieme school. Maar ik geef niet op. Het moet mogelijk zijn om ook de spiering een "gezicht" te geven. Vis is voedsel, vis is aas, vis is prooi, maar vis is vooral VIS. En dat moet de gids uitstralen. **V**

Medio december verschijnt de veldgids zeevissen online op www.sportvisserijnederland.nl en kan er worden gereageerd op een gids die nog in druk moet verschijnen. De online versie zal steeds zo actueel mogelijk worden bijgewerkt en voorzien van aanvullende informatie (bijvoorbeeld kennisdocumenten) en mogelijk nieuwe soorten. In maart 2009 verschijnen de gids en de poster in gedrukte vorm. De gids telt 190 bladzijden en is voor 10 euro te verkrijgen bij sportvisserij nederland.

De mannetjespitvis is prachtig getekend.

